

11.4. Работа като граждански преподавател и служител във Висше военноморско училище „Н. Й. Вапцаров“ (1.03.1993 – 1.12.2015 г.)

По време на разпореждането от 1 септември 1992 г. се върнах в катедра „Информатика“ и продължих преподавателската си дейност, а официално от 1 март 1993 г. бях назначен със Заповед на началника на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ кап. I ранг Минчо Бакалов на длъжност „доцент“ в катедрата.

Назначаването ми в катедрата без обявяване на конкурс за „доцент“, както беше редно в изпълнение на Закона за висшето образование, е, защото преди уволнението беше издадена специална заповед на Началника на Генералния щаб. С тази заповед се разрешаваше назначаването без конкурс на уволнени офицери – хабилитирани преподаватели, на свободни длъжности по съответната специалност. Освен мен по същия начин бяха назначени и други освободени офицери в училището, а също и в другите висши военни училища.

Причината за издаването на тази заповед беше, че след поредното уволнение на офицери във висшите военни училища останаха много малко хабилитирани лица.

Прекратяването на военната служба, особено след десетилетия в редовете на армията, е може би един стрес в живота на човека.

Аз лично не го почувствах особено силно, защото продължих да работя в същата среда, сред същите хора, но с по-различен статут.

Първото чувство, което изпитах след напрегнатото ежедневие и постоянно мислене, свързано с проблемите на училището, изведнъж се оказа, че вече не съм задължен да мисля и отговарям за много неща, изведнъж престанаха многото телефонни разговори и много други неща от ежедневието. Това беше необикновено за мен. Почувствах се изведнъж вътрешно спокоен и свободен.

Второто, което се случи, е, че отношението на офицерите, преподавателите, командирите и други служители в Училището, започна да става по неофициални и лишени от военните правила. Независимо от това дълго време, а даже и сега, много се обръщат към мен с думите „капитан Йотов“ и ми говорят на „Вие“. Постепенно отношенията ми с всички станаха бих казал нормални човешки, лишени от официалности.

Аз, разбира се, се стремях поведението ми да съответства на новото ми положение на обикновен преподавател. Но както в мислите си, така и в поведението ми, предполагам, не можех изведнъж да се променя. Дори и сега постоянно се интересувам и ме вълнуват проблемите на Морско училище и се радвам на успехите му. Така сигурно ще бъде до края на живота ми.

В катедрата не се чувствах, а и колегите не ме приемаха като нов преподавател. Аз през цялото време на работата на другите длъжности, макар и с по-малко часове, продължавах преподавателската си работа. Все пак трябваше да започна да преподавам и нови теми и дисциплини, за които трябваше да се подготвя. По принцип аз никога не съм спирал да се интересувам от развитието на науката в областта на информационните технологии. Разбира се, става въпрос за точно определени направления и на определено ниво на задълбоченост. Иначе е невъзможно човек да бъде в крак с развитието на науката и практиката и да изпълнява качествено своите педагогически задължения. Към преподавателската си дейност през този период ще се върна по-късно.

Друго нещо много обикновено, което ме затрудняваше от началото на работата ми като цивилен, беше, че сутрин, преди да тръгна за работа, трябваше да мисля и избирам с какви дрехи да се облека. Досега никога не ми се налагаше преди работа да избирам с какво да се обличам. Във военния флот, както и

в цялата армия имаше строги правила за униформеното облекло. В зависимост от сезона със заповед на Началника на гарнизона се обявяваше датата, от която се сменя униформата. Всички униформи имаха условни номера. Номер 1 беше изцяло в бяло – шапка, сако (тужурка) или яке, панталон и обувки. Имаше ежедневна и парадна униформа за всеки номер. Доколкото помня, номер 5 беше в черно и тъмносиньо – черна шапка, вълнена тъмносиня тужурка и панталон, черни обувки и черен шинел.

Като правило, от 1 май се сменяше само фуражката от зимна черна на бяла. Помня един малко куриозен случай. Бяхме курсанти в 3 или 4 курс. Тогава се провеждаше военен парад освен на 9 септември и на 1 май. Трябваше да бъдем с бели барети и тъмносини холандки и панталони. От вечерта на 30 април времето много се застуди и сутринта на 1 май валеше сняг и беше студено. Тогава заповядаха да облечем шинелите и в строя бяхме със зимни черни шинели и летни бели шапки.

Но това, между другото, а иначе мина доста време, докато свикна да се обличам цивилен за работа. Имах достатъчно цивилни дрехи за различните сезони, но аз винаги за работа съм се обличал колкото позволява времето официално. Освен през горещите летни дни, винаги съм бил облечен с костюм и вратовръзка. Даже си спомням един път моя съвипусник и приятел Иван Георгиев (Зъбата) ми каза „Иване, защо всеки път се обличаш с костюм?“. Аз му отговорих, че така съм свикнал през 36-те години офицерска служба. Но за мен причината да бъде винаги с костюм беше малко по-друга. Може на някого да прозвучи много пресилено, но аз не можех да си позволя да се явя в Морско училище облечен по друг начин. Това беше израз на моето отношение към институцията Морско училище, на отношението ми към курсантите и колегите.

Не искам никого да съдя, но не можех да приема за нормално, когато някои колеги преподаватели идваха на работа небрежно облечени. По този повод си спомням, че като курсанти на всички правеше силно впечатление идеалният външен вид на о.з. капитан I ранг Георги Пецов, който винаги беше облечен официално. Особено през лятото изцяло в бяло.

Както вече посочих, независимо от това, че вече моите задължения бяха само като преподавател в катедрата, аз продължавах да се интересувам от проблемите на училището и да помагам с каквото мога. Трябва да подчертая, че никога не съм се натрапвал с моите виждания и съвети. Ако някой от началниците и колегите ме попитат, само тогава съм изказвал мнението си и вижданията си.

Спомням си, че още през първите дни като цивилен към мен се обърна Председателят на Синдикалната организация в училището и ми предложи да стана член на синдиката. Бях запознат със задачите и работата на синдиката в училището. Служебно ми се налагаше понякога да работим заедно, но аз все пак запитах какви ще бъдат задълженията и правата ми като синдикален член. Председателят ми отговори, че синдикатът ще ме защитава от неправомерни отношения на работодателя, т.е. от Началника на училището, а също така, че имам право на няколко дни допълнителен платен отпуск. Отговорих, че не намирам смисъл някой да ме защитава от довчерашните ми колеги, а за отпуск не смятам, че това е редно. И наистина след това ползвах по-малко платен

отпуск от синдикалните членове. И тогава, и сега не мога да разбера каква логика има да ползваш повече платен отпуск, независимо как си изпълнявал задълженията си, само за това, че си член на синдиката?

Въпреки че работих като цивилен в Морско училище повече от 20 години, така и не станах член на синдиката и не се възползвах от „облагите“ на това членство.

Аз продължавах и като цивилен да бъда избран за член на Академичния съвет, където имах възможност да участвам в обсъждането на важни за училището въпроси и проблеми. Бях член на Академичния съвет на училището до 2003 г., т.е. 10 г. след уволнението ми.

Духът и работата на Академичния съвет до голяма степен зависят от Началника на училището, който по закон е негов председател.

Аз никога не съм се притеснявал да изказвам мнението си по обсъжданите въпроси, когато съм преценявал, че това е необходимо. Понякога това е било различно от мнението на Командването или Учебния отдел. Често се случваше и други членове да изказват подобни мнения.

Това не винаги се посрещаше с разбиране от началниците и лицата, които са внесли за разглеждане даден въпрос. Някои от тях го приемаха като лично отношение към тях и оттам възникваха различни недоразумения.

През периода, през който бях член на Академичния съвет като цивилен, имаше много случаи в които се провеждаха бурни дискусии по обсъжданите въпроси, но имаше и такива случаи, в които отделни членове на съвета се страхуваха да изкажат собственото си мнение, за да няма неприятни последици за тях.

Някъде в края 2002 г. аз сметнах, че вече е време да освободя място в Академичния съвет на по-млад колега и исках да подам молба за освобождаването ми.

Тъй като на следващата година изтичаше мандатът на Съвета, Началникът на училището кап. I ранг Станков ме помоли да не подавам молба за напускане и да изчакам края на мандата.

И след като вече не бях член на Академичния съвет, аз естествено продължавах да живея с проблемите на училището.

Без да обиждам никого, но както аз, така и колегите от катедрата виждахме, че в някои случаи в училището се вземат не съвсем правилни решения относно закупуването, разпределението и използването на компютърната техника. Една от причините за това беше, че в Управлението нямаше компетентен човек по тези въпроси. Почти не се търсеше мнението на катедрата по тях.

Товага в мен възникна идеята да предложа на Началника на училището да се създаде съвещателен орган към Началника на училището, който нарекохме Съвет по информационни технологии. Началникът кап. I ранг Станков прие това предложение и бе съставен такъв Съвет, чийто председател беше той, а аз бях секретар на съвета. Членове бяха Заместник-началникът по учебната и научната част, Началникът на учебния отдел, деканите на факултети, Началникът на катедра „Информатика“ и други офицери от Управлението и някои катедри.

Моето основно намерение с предложението беше да се помогне на командването на училището за приемане на обосновани решения по снабдяването и използването на компютърната техника в училището. Мисля, че особено в първите години Съветът по информационни технологии изпълняваше своето предназначение.

Доколкото помня, Съвета просъществува до 2012 г.

Моите основни задължения и работата ми преди всичко бяха свързани с преподавателската ми дейност и участието в реализиране на някои проекти по използване на компютърната техника и информационните технологии.

Ще отбележа, че до връщането ми в катедрата, по същество от септември 1992 г., винаги съм бил сам в работната стая. Сега ми предложиха да бъда заедно с двама офицери-преподаватели – капитан-лейтенант Людмил Димитров и капитан-лейтенант Станчо Кателиев, и редовния аспирант капитан Величко Стайчев, на когото бях научен ръководител. В началото ми беше малко необичайно да бъдем четирима човека в една стая, но бързо свикнах и ми беше много приятно да бъда заедно с такива млади, интелигенти и възпитани, както бих се изразил, момчета. Людмил и Станчо бяха завършили Морско училище по специалност „Радиолокация“, но бяха се ориентирали и навлезли в проблемите на компютрите и използването им. Доколкото помня, преподавал съм им темата „Цифрова обработка на радиолокационната информация“. Величко беше завършил Артилерийското училище в гр. Шумен по специалност „Автоматизирани системи за управление“. Преди да бъде зачислен в аспирантура, Величко работеше в Изчислителния център на ВМФ.

Станчо и Людмил още през следващата 1993 г. се уволниха по желание и напуснаха Училището. И двамата след това започнаха някакъв бизнес. Станчо от началото плава на граждански кораби. Величко след защитата на дисертацията си беше назначен за преподавател в катедрата, но през 2000 г. се уволни и замина на работа във Великобритания.

През есента на 1993 г. в катедрата беше назначен за преподавател майор Юлиан Цонев, когото приех с радост в нашата стая. Той беше завършил Артилерийското училище в гр. Шумен по специалност „Автоматизирани системи за управление“ и е бил преподавател в същото училище.

Полковник доцент доктор
Юлиан Цонев

Първата ми среща с него беше малко необичайна. Чука се на врата и влиза в стаята един майор в строева маскировъчна униформа, със запасан пистолет. Малко се изненадах, но веднага усетих, че е добро момче. И така от есента на 1993 г. прекарахме с него повече от 7 години заедно в една приятна, надявам се, и за него, атмосфера. За мен беше особено приятно и полезно, защото с негова помощ навлязох в областта на компютърните мрежи, а по-късно и на Интернет. От 2002 г. към нас се присъедини новият преподавател в катедрата капитан Явор Дечев. И той като Юлиан

е завършил същото училище и по същата специалност. Явор се вписа много добре в колектива на катедрата. С чувството си за хумор и компетентността си се приемаше много добре от всички.

Мисля, че вече писах за Юлиан и за неговата роля в развитието на катедрата и за внедряване на компютрите и информационните технологии в Морско училище, но трябва да допълня, че вече 15 години като началник на катедрата работи неуморно за развитие на Морско училище като център за подготовка на кадри в областта на информационните технологии и проблемите на киберсигурността.

Но да се върна към работното си място в катедрата. Стаята беше на четвъртия етаж в източната част на Централната сграда на училището, с прекрасен изглед към морето – нос Галата, Варненския залив и пристанището. Панорамата беше красива и интересна по всяко време на годината.

По-късно, през 2004 г., като се сдобих с дигитален фотоапарат, всяка сутрин правех снимки, а и през деня, като се появи някакъв интересен изглед или на влизащи и излизащи кораби от пристанището. Може да се каже, че беше моя запазена марка, когато дойде някой в стаята ни за първи път, да му направя снимка на фона на изгледа към морето през прозореца. Имам без преувеличение хиляди снимки, направени през прозореца на стаята.

Капитан доктор Явор Дечев

Поглед от прозореца на стаята ми

Понеже говоря за стаята, не мога да не отбележа, че в нея се отбелязваха всички рождени дни на колегите и други празници. Във фотоархива ми има огромно количество снимки и видео клипове, на които са запечатани много мигове от живота на катедрата през последните 10 години на работата ми в Морско училище.

От началото на връщането ми в катедрата преподавах както на курсанти, така и на студенти. Дисциплината се казваше „Информатика“. Аз провеждах и

лекциите, и упражненията. Курсантските групи ставаха все по-малобройни и, разбира се, занятията с тях бяха по-леки. Студентските групи за лекции бяха големи, достигащи до 80 – 100 човека, и занятията с тях бяха по-трудни.

Трябва да кажа, че особено между студентите, макар и единици, имаше такива, които бяха много добре подготвени в областта на компютрите и използването им.

Занятията за обучаемите станаха по-интересни, когато започнахме да преподаваме темите за компютърните мрежи и за Интернет.

Лично на мен ми беше интересно преподаването на школниците, които бяха завършили висше образование по информатика и други близки до информатиката специалности. Продължителността на обучението им беше една година. Школата за запасни офицери беше закрыта през 1998 г.

Помня, че от начало, до появата на операционната система Windows 95, преподавах Windows 3.11. Останаха ми много добри и приятни впечатления от школниците-висшисти. Един от тях, завършил Софийския университет по специалност „Математика и информатика“, ми помогна да науча повече за технологиите в Интернет. В средата на 90-те години имаше много малко литература за Интернет. Общуването ми с тях предизвика интереса ми към така наречената „Web-технология“, която беше нова за Интернет. Тогава се използваха други технологии, но те не ми бяха така интересни както създаването на Web-страници и Web-сайтове.

По стечение на обстоятелствата през зимата на 1997 г. се наложи да си направя операция от херния. След операцията трябваше да бъда един месец в отпуск по болест. Единственото ми занимание беше да чета книги за компютърните мрежи и Интернет. Някъде видях, че рекламираха една книга за Създаване на Web-сайтове. Помолих снаха си Петя да я намери и скоро вече имах изключително интересно четиво. И докато бях в отпуск, написах на ръка кода за създаване на отделни страници. Вкъщи нямах компютър, за да ги проверя, но като отидох на работа, първото нещо беше да видя какво ще стане от моите занимания. Първата страница, която се опитах да видя, не се показа. Оказа се, че съм пропуснал някакъв „несъществен“ символ. Това беше и първият ми урок, че кодовете, или да ги наречем програмите за Web-страниците трябва да бъдат създавани абсолютно точно по правилата на езика. Дори един празен интервал, ако е излишен или ако не е поставен, където трябва, е съществена грешка.

Оттук нататък в живота ми се появи ново хоби. В началото не предполагах, че ще ми бъде толкова интересно и завладяващо занимание. Не предполагах, че това ще бъде не само хоби, но и основната ми работа в Морско училище 15 години.

Искам пак да се върна към проблемите с бъдещето на Морско училище. Най-сериозни тези проблеми бяха в края на XX и началото на XXI век.

Спомням си, че представители на морския бизнес, подкрепяни от силна банка, се опитаха да проучат възможността за закупуване сградите и терена на Морско училище и да се открие частно морско училище. Търсеха се контакти и съдействие и от хора, работещи в училището. В онези несигурни времена имаше, макар и малко, поддръжници на тази идея.

Идеята, въпреки че зад нея бяха богати и силни хора на деня, не беше осъществена.

Дори си спомням, че по същото време в един столичен вестник се появи снимка на проекта за застрояване района на Морско училище. Това предизвика сериозни притеснения във всички.

През годините на приватизацията на държавна собственост в България не беше изключено да се случи и това.

Както вече споменах, може да се счита, че с решението на 39-то Народно събрание от 14 юни 2002 г. за привеждане статута на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ в съответствие със Закона за отбраната и въоръжените сили и Закона за висшето образование битката за отстояване самостоятелността на Морско училище беше спечелена.

Постепенно вниманието на Командването на училището и на преподавателския и командния състав се насочиха към истинските проблеми на учебната и научната дейност.

Един такъв въпрос беше разработване на усъвършенствани учебни планове и програми за всички специалности за курсантите и студентите. Съществено преработване на учебните планове и програми беше извършено през 1997 – 1998 г. и по-късно през 2002 – 2003 г.

Важно беше, че в съответствие със Закона за висшето образование се въведе тристепенната структура на образователния процес. Обучението във ВВМУ започна да се провежда в трите образователно-квалификационни степени: бакалавър, магистър и доктор.

Срокът на обучение на курсантите се запази 5 години, а за всички специалности за студенти срокът беше намален от 5 на 4 г. за приетите през 2003 г.

Мисля, че не е необходимо да се спирам подробно на тези изменения, но ми се иска да споделя моите виждания и тогава, а мога да кажа, че и сега, те са същите.

В онези години, когато коренно се изменяше икономическата система на страната от социалистическа в капиталистическа, в някои преподаватели и други длъжностни лица в училището възникна идеята срокът на обучение, по-конкретно за гражданските специалности „Корабоводене“ и „Корабни машини и механизми“ да се намали дори на три години. Един от аргументите беше, че в много морски училища в други държави срокът на обучение е 3 години. Това предложение не беше подкрепено, независимо че то би съответствало на Закона за висшето образование. В този случай образователната степен е „професионален бакалавър по...“, т.е. по определена професия. Това би понижило съществен нивото на подготовка по двете специалности.

Моето мнение дори е, че беше грешка намаляване срока на обучение по трите основни корабни специалности „Корабоводене“, „Корабни машини и механизми“ и „Електрообзавеждане на кораба“.

Освен много други фактори, един от важните за признаване в нашите и чуждестранните морски среди високото качество на подготовката на випускниците на Морско училище беше не само много добрата специална, но и со-

лидната фундаментална подготовка, която те получаваха в сравнение с много други морски училища по света. А при намаляване срока на обучение съществено бяха намалени именно часовете за фундаменталните дисциплини.

Аз дори си мисля, че правилното решение беше да се запази петгодишният срок на обучение за тези три специалности и обучението да бъде за получаване на магистърска степен. В Закона за висшето образование е предвидена възможност за получаване на магистърска степен при минимален срок за обучение 5 години.

Тези мои разсъждения сигурно са излишни, но си мисля, че и сега е възможно да се поправи тази допусната според мен грешка. Това би повишило значително интереса към тези специалности. При сегашния учебен план за обучението по магистърска програма, след получаване на степен бакалавър, дори по една и съща специалност, е необходимо обучение още 2 години. Това би било в интерес на обучаемите. То, обаче, не в интерес на училището, от гледна точка на приходите от обучението по магистърски програми.

*о.з. капитан I ранг доцент
доктор Валентин Велинов*

Едно от важните изменения в организацията на ВВМУ беше преминаването на училището към факултетна организация. Изграждане на факултетите чрез избора на колективните органи за управление (Общо събрание на факултет и Факултетен съвет) и избора на декан на факултет започна в края на 1998 г.

Бяха създадени два факултета „Навигационен“ и „Инженерен“. Те започнаха да функционират от 11 януари 1999 г.

Първият декан на факултет „Навигационен“ беше кап. I ранг доцент доктор Валентин Велинов, а първият декан на факултет „Инженерен“ – кап. I ранг доцент доктор Веселин Стоянов. Гражданският морски факултет беше закрит и студентите преминаха в състава на двата факултета, в зависимост от специалността, по която се обучаваха. С този акт беше окончателно решен въпросът за обучение на студенти във ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“.

С въвеждане на факултетната организация не само се изпълниха изискванията на Закона за висшето образование, но и се създадох условия за по-доброто управление на учебната дейност.

Независимо от това, не всички проблеми по управление на учебната и особено на научната дейност можеха да се решат в съответствие с новата организация. Много от дейностите останаха,

*о.з. капитан I ранг доцент
доктор Веселин Стоянов*

а мисля, че и сега продължава, да се управляват и решават централизирано в рамките на училището.

Като цяло факултетната организация доказва възможностите си за подобряване на управлението и ръководството на учебната и административната дейност, свързана с обучаемите.

Между другото, опит за въвеждане на факултетна организация в училището беше направен през 1976 г. Тогава също бяха създадени два факултета „Команден“ и „Инженерен“. В Първия факултет, както обикновено се казваше, бяха включени курсантите по специалности „Корабоводене“, Морски свръзки“ и „Радиолокация“, а във Втория – курсантите по специалност „Корабни машини и механизми“. Началник на Първия факултет беше кап. I ранг Никола Михайлов, а негов заместник – кап. I ранг доцент кандидат на техническите науки Христо Христов. Началник на Втория факултет беше кап. I ранг доцент Атанас Вълчев, а негов заместник – кап. I ранг Цвятко Дончев.

Тогава факултетите се разглеждаха преди всичко като организационни структури, а не в смисъла на техните основни функции за управление и ръководство на учебната и научната дейност.

Тази организация просъществува не повече от 1 – 2 години. Причината според мен беше, че не бяха изяснени целите и определени правилно задачите на факултетите. Факултетите не разполагаха с никакви ресурси за управление и ръководство на учебната и научната дейност. На началниците на факултети бяха пряко подчинени определени катедри и в строево отношение съответният батальон курсанти – Първи батальон към Първия факултет и съответно Втори батальон към Втория факултет. Решаването на основните проблеми както на катедрите, така и на курсантските батальони се осъществяваше централизирано от Командването на училището. Тези и други проблеми бързо показаха нецелесъобразността от въвеждане на факултетна организация в този вид през онези години.

Друго важно, бих го нарекъл, революционно за ВВМУ, беше приемането на девойки за обучение като курсанти за ВМС.

През предишни години са били приети няколко жени в задочна форма на обучение по специалност „Корабни машини и механизми“ за Гражданското корабоплаване.

Първите бъдещи жени-морски офицери са приети през 1998 г. Бяха приети 4 момичета в специалност „Корабни машини и механизми“ и 3 момичета в специалност „Радиолокация“. Те завършиха ВВМУ през 2003 г. Заедно с тях завършиха и 2 момичета от специалност „Морски свръзки“, приети през 1999 г., но вече със срок на обучение 4 г. за получаване на бакалавърска степен. Едно от момичетата от специалност „Корабни машини и механизми“ не завърши, така че първите жени-морски офицери бяха 8. Това наистина беше важно събитие в историята на Морско училище и на Военноморски сили. Тези момичета бяха: лейт. Мая Андонова; лейт. Сузана Асенова, лейт. Красимира Митева, лейт. Анита Петкова, лейт. Антония Колева, лейт. Здравка Димитрова, лейт. Людмила Атанасова, лейт. Веселка Лакова. За съжаление лейт. Здравка Димитрова напусна този свят твърде млада.

Първите жени-офицери, завършили ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“. Отляво надясно, първи ред: лейт. Сузана Асенова, лейт. Красимира Митева, лейт. Анита Петкова, лейт. Мая Андонова; втори ред: лейт. Антония Колева, лейт. Здравка Димитрова, лейт. Людмила Атанасова, лейт. Веселка Лакова

През 2005 г. са приети и първите 4 момичета в специалност „Корабоводене“ за ВМС. Те завършиха ВВМУ през 2010 г. Те бяха: лейт. Александрина Ангелова, лейт. Гургана Тотева, лейт. Ирина Денева и лейт. Гургана Стойнова.

От началото имаше квоти за броя на момичетата във всяка специалност, но след няколко години квотите бяха премахнати и класирането беше общо за момичета и момчета.

Преподавах на курсантите от първия випуск, в който имаше момичета. Те се обучаваха по специалност „Радиолокация“. След това повече от 10 години преподавах на курсантите от специалност „Корабоводене“ (до 2014 г.) и затова помня много добре момичетата-курсанти. През цялото време не съм имал проблеми както с обучението им, така и с тяхното поведение. Разбира се, помня и момчетата и техните имена. Те общо в класните отделения не бяха повече от 10 човека.

Наистина, особено от началото беше малко необичайно обучението на курсанти в класните отделения с момичета. Усещаше се и по-особено поведение на момчетата. Предполагам, че момичетата от началото са се чувствали необичайно в такава смесена компания. Сигурно за това е оказвало влияние и носенето на курсантската униформа и спазването на изискванията на уставите.

Мога да кажа без колебание, че с малки изключения, момичетата се справяха много добре както с учението, така и с другите служебни задължения. Останал съм с отлични впечатления от момичетата-курсанти.

За пример мога да посоча лейтенант Ваня Орманова, която беше първенец на Випуск 2014 г. През 2013 година тя получи Националната награда „Студент на 2013 г.“, връчена ѝ от Министър председателя.

Като първенци на випуски завършиха още лейтенант Десислава Русева през 2012 г. и лейтенант Златомира Стойчева през 2016 г.

Лейтенант Ваня Орманова започна службата си на боен кораб и се реализира много успешно като офицер във Военноморските сили. Има още доста подобни на нея жени-морски офицери с успешна кариера не само във ВМС, но и в Министерство на отбраната и дори в НАТО. Има и жени-офицери преподаватели във ВВМУ.

Работата ми на длъжност „доцент“ в катедра „Информатика“ продължи до м. юни 2001 г. Изискванията на Закона за висшето образование не позволяваха

да се заема тази длъжност след навършване на 67 г. По-точно след 65 г., но имаше възможност с решение на Академичния съвет да бъде продължаван договорът с една година, но не повече от два пъти. При мен това беше изпълнено точно, в съответствие с изискванията на Закона. Подчертавам това, защото по-късно много години се намираше някаква вратичка в Закона и няколко хабили-тирани цивилни преподаватели продължаваха да работят на същата длъжност дори и след 70 г. Допускането на това, за мен нарушение на закона, беше твърде недалновидно, защото представляваше известна пречка за израстването на млади хабили-тирани преподаватели и при едновременното освобождаване на тези лица в училището възникна криза за хабили-тирани преподаватели.

Преди да продължа разказа си, ще спомена за една особеност на бюджетни-те организации, в това число и за армията, относно възможността всяка година да имат освен основното щатно разписание и така нареченото допълнително щатно разписание. Това разписание се отнася само за длъжности от изпълнителския състав и заплатите и други разходи за назначените по него лица са за сметка на дадената организация. Такова допълнително щатно разписание имаше, а и сега има, и в Морско училище. Например, помня, че когато имаше голям брой курсанти през 80-те години, на щат по такова разписание се назначаваха допълнително обучаери, шивачи, дърводелци и лица от други професии, за да се компенсира недостигът им по основното щатно разписание на училището.

По-късно в началото на XXI век в допълнителното щатно разписание се включваха по-обща длъжности като „специалист“, „главен специалист“ „експерт“ и др. Договорите по тях са само временни, най-много за една година.

На щат по допълнителното разписание в Морско училище бях от м. юни 2001 до м. август 2014 г.

Освен това, поне в началните години на XXI век заплатата по това разписание беше минималната за страната. Споменавам за заплатата, за да е ясно, че тя не беше причината да продължа да работя. За мен беше важно, че ще продължа да работя в познатата ми среда и обстановка, с хората, с които работих близо 20 години. Освен това имах възможност да работя любимата си работа. Спомням си по един повод, че големият ми син Валерий ми каза „Татко, ти сигурно ще ходиш на работа, дори ако трябва да плащаш за това?“.

За всяка длъжност от това разписание има утвърдена длъжностна характеристика с изискванията за длъжността, правата и задълженията на назначеното на нея лице.

За преподавателската дейност, която изпълнявах през това време, се сключваше граждански договор за всеки семестър на учебната година, като гост преподавател- „доцент“.

Моите основни задължения по договора на допълнителното щатно разписание бяха свързани преди всичко с развитието, усъвършенстването, разширяването и поддържането на официалния сайт на Морско училище в Интернет и другите сайтове, свързани с него.

Ще припомня, че още в 1998 г. създадох и публикувах първия официален сайт на ВВМУ в Интернет. На сървър на Морско училище официалният сайт на ВВМУ беше публикуван на 12 май 1999 г. Преди това училището нямаше

собствени регистрирани сървъри и първоначално сайтът се публикува на сървър на Техническият университет, а след това на сървър на Български морски флот.

Първите версии на сайта на ВВМУ бяха доста скромни както по съдържание, така и по дизайн. Това се дължеше както на недостатъчната ми подготовка, така и на факта, че още не се оценяваше необходимостта и важността от присъствието на училището в Интернет. Тогава се смяташе за важно и се работеше активно за изграждане компютърната мрежа на училището и осигуряване достъп на потребителите на мрежата до Интернет. Това, разбира се, беше правилно, но трябваше да се работи паралелно и по другото направление. Дори някои смятаха работата по създаване на официален сайт на училището като едва ли не моя прищявка.

Една от първите версии на официалния сайт на ВВМУ в Интернет (черно-бяло копие на началната страница)

Затова особено в началото работата вървеше доста трудно. Подготовката на необходимата информация (текстове), снимки и други материали зависеше от учебния отдел, факултетите, катедрите и отделни длъжностни лица. Това изискваше създаване на организация за подготовка на необходимите материали в рамките на училището. Аз знаех как да стане това, но вече не беше в моите правомощия да го направя.

Мога да посоча като човек, който се отнасяше с разбиране към проблемите за подготовка на материали за сайта началника на учебния отдел кап. I ранг Светослав Димитранов. Благодарение на неговата помощ по-късно създадох и сайт, достъпен само от мрежата на училището, в който се публикуваше информация и документи, свързани с административната работа и управлението на училището.

Благодарение на това, че познавах работата на училището, познавах всички, от които зависеше създаването на сайта, и добрите ми отношения с тях ми позволи в течение на 2 – 3 години да създадем един приличен сайт на ВВМУ.

Създаването на пълноценен официален сайт на висше училище не е по силите на един човек. В повечето висши училища по това време се създаваха нарочни звена от специалисти за разработването, поддържането и администрирането на техните сайтове. За тази дейност отговаряше лице от ръководството на висшето училище от ранга на заместник-ректор.

Подготвих необходимите документи за създаване организация по функционирането на сайтовете на училището (в Интернет и в общоучилищната мрежа), но те не бяха въведени.

Внимание към сайта на училището започна да се обръща от ръководните длъжностни лица, когато в министерски заповеди и закони се определяше дадена информация да се публикува на „страницата“ на училището в Интернет. Дори и сега понякога се употребява думата „страница“, а не както е правилно и прието и на български език думата „сайт“.

С течение на годините нещата се подобряваха, но, струва ми се, и сега не се оценява и не се прави необходимото за достойно присъствие на ВВМУ в Интернет, или както често се използва терминът в „киберпространството“.

Работата ми по официалния сайт на училището продължи цели 17 г. и е свързана с много положителни емоции и изживявания. Случвало се е и с неприятности, но това никога не е намалявало желанието ми да правя възможно най-доброто за името и авторитета на училището. Възможността да допринасям за достойното представяне и присъствие на Морско училище в Световната мрежа ми даваше и определено самочувствие. Освен това, процесът на поддържането на сайта и неговото разширяване изискваше постоянно да уча и усвоявам нови неща. Тази технология се развиваше с много бързи темпове и трябваше да се следят постоянно новостите в нея. Може да се каже, че с постоянното мислене и работа по сайтовете живеех в един различен (паралелен) свят.

В началото на работата по сайта на училището се учех и се стремях да изучавам мнението на колегите от катедрата и други колеги, които използваха сайта и имаха отношение към тази работа. Най-много, ежедневно, се учех от Интернет. Посещавайки определени сайтове, аз вече гледах на тях с други очи. Търсех да видя нещо интересно, което бих могъл да използвам и на сайта на училището. Когато забележех такова нещо, аз веднага изучавах кода на дадената страница и се опитвах да го възпроизведа на моя компютър. Винаги съм се стремил да спазвам изискванията за авторското право и етичните отношения в Мрежата. Това ми отношение към сайтовете в Мрежата ме заставиха да усвоя много добре основния език за създаване на сайтове, за да мога да правя и ръчно всичко, което искам. По-късно с появата на специални програми за създаване на Web-сайтове не се обръщаше достатъчно внимание на познаването на стандартния език за използване в Web-пространството. Използването на такива програми според мен е една от причините голяма част от сайтовете в Интернет като структура да си приличат много.

Разказвайки за работата ми по създаването на сайтове, и конкретно за официалния сайт на Морско училище, ще посоча, че още от началото разбрах, че сайтът в Интернет е един нов мултимедиен продукт. За да бъде ефективно

присъствието в Мрежата чрез сайт, са необходими познания в много различни области: физиологията и психологията на човека, социологията, на комуникациите и др. Познанията само в областта на технологията за създаване на сайтове са недостатъчни.

В началото на работата ми по създаване сайтове забелязах стремежа на много автори да използват разнообразни мултимедийни елементи, като изображения, анимации, клипове, звуци и др. Програмите, с които се показваха страниците на сайтовете, позволяваха това и често при зареждането на първата страница на даден сайт вниманието на посетителя се разсейва от тези елементи и понякога не може да се разбере какъв е предметът на сайта и какво може да намерите в него? Разбира се, всичко зависи от предназначението на сайта, но винаги прекаляването с мултимедийните елементи като количество и като заемано място на страницата не е полезно. С течение на времето това увлечение се изживява, но все още може да се срещне и сега в Мрежата.

Изобщо създаването на сайтове и други информационни ресурси в Мрежата е специфична, сложна дейност и затова тя се изпълнява от специалисти от различни области. Бих казал, че тази дейност се превърна в една специфична индустрия, в бизнес за милиарди долари.

Независимо че много години се занимавах и отговарях за сайта на училището, моето мнение е, че ако висше училище или друга подобна организация и учреждение няма специално звено, занимаващо с тази дейност, е правилно да се създаде сайтът от специализирана фирма, по много добре подготвено задание, и да се обучат хора за неговото поддържане и администриране. Аз говоря най-вече за сайтове на организации и учреждения подобни на училища.

Представа за развитието на официалния сайт на ВВМУ може да се придобие от специалния сайт за архивиране на публикуваната информация в Интернет (<https://archive.org/web/>). Архивирането на всички публикувани сайтове в Интернет започва от края на 1999 г. Първият архивиран официален сайт на ВВМУ е от 7 декември 1999 г. До 1 декември 2015 г. на специалния сайт за архивиране на информация от Интернет се съхраняват 225 копия на официалния сайт на ВВМУ. От тези копия на официалния сайт на ВВМУ може да се добие представа за това как се е развивал, разширявал и усъвършенствал сайтът.

Последният вариант на сайта, който е достъпен и сега на адрес old-www.naval-acad.bg, създадох през 2010 г. Бях решил основно да изменя структурата и дизайна на сайта. Искях за 130-та годишнина Морско училище да има нов официален сайт. Тогава началник на училището беше кап. I ранг Димитър Ангелов. Споделих с него идеята си и той ме подкрепи. Може би от всички Началници на училището той проявяваше най-голям интерес и отделяше внимание на работата по поддържане и развитие на официалния сайт на училището. Работих по новия вариант на сайт 3 – 4 месеца. Бях разработил 5 – 6 варианта, от които Началникът на училището и повечето колеги избраха този, който беше официален сайт на ВВМУ до 1 декември 2015 г.

Ще се спра само на някои момента от историята на официалния сайт на ВВМУ.

Последната версия на разработения от мен официален сайт на ВВМУ в Интернет

Както вече споменах, първите варианти на официалния сайт на училището бяха твърде схематични и само най-общо представяха ВВМУ в Интернет. Аз разбирах тяхната ограниченост и се опитвах да създам сайт не само представящ цялостната дейност на училището, но и такъв, на който има необходимата информация за установяване на делови връзки с други висши училища и научни организации, и с организации и фирми от морския бизнес. На сайта трябваше да има информация, полезна за обучаемите и за обучаващите. Трябваше да се осигурява публичност и откритост, в границите на възможното, за дейността на училището.

Всичко това постепенно се разработваше и се разширяваше обемът и разнообразието на информацията на сайта. Същевременно се подобряваше и дизайнът на сайта.

На сайта се публикуваше информация, която има относително постоянен характер, и такава, която се изменяше периодично, а и такава изменяща се динамично. Всичко това изискваше да се актуализира и публикува нова информация не само през работно време, но едва ли не по всяко време на денонощието. Това на мен не ми тежеше. Беше ми осигурена възможност за достъп до сървъра, на който е публикуван сайтът, не само от работното място в училището, но и от личния ми компютър вкъщи и дори от всеки компютър в Интернет. Нещо повече, благодарение на подполковник Юлиан Цонев имах изградена така наречената Виртуална персонална мрежа, чрез която имах достъп до сър-

вър и служебния си компютър на работното място, които са в недостъпната от Интернет Общочулищна мрежа. Това ми позволяваше в извън работно време да поддържам и сайта, който беше на сървър, от тази, недостъпна от Интернет мрежа. Това сега са обикновени неща, а има и нови начини за решаване на подобни възможности, но тук става дума за времето, когато се появиха тези технологии.

Тези възможности за поддържане на сайтовете ми позволиха част от работното си време да изпълнявам къщи. Разбира се, с официалното разрешение на Началника на училището. Може би съм първият в Морско училище, който официално работи, както се казва „on line“. Дори последната година всичко изпълнявах от къщи и само епизодично ходех в училището. За това имаше и лична причина, но важно беше, че такава възможност беше осигурена.

Ще се спра само на някои от рубриките на сайта и на работата по поддържането и актуализирането на информацията в тях.

Една от важните рубрики на сайта, която представлява интерес, е рубриката за приемане на курсанти и студенти. В нея има подробна информация за всички специалности в училището. Освен това публикувани са документите, регламентиращи всички въпроси, свързани с провеждането на конкурсните изпити, класирането, приемането, записването и други въпроси, представляващи интерес за посетителите на сайта. В тези документи като правило имаше изменение всяка година. Аз сметнах, че освен постоянната информация за приема на сайта е добре да има специален сайт за приема на курсантите и студенти за всяка година. Това се оказа много удобно за интересувашите се от приема в Морско училище. Една от най-важните функции на официалния сайт беше публикуване на резултатите от конкурсните изпити и списъците на приетите студенти. Всеки знае с какво нетърпение се очаква тази информация и затова аз винаги съм се старал колкото е възможно по-бързо и без грешки да я публикувам на сайта.

Спомням си един случай, който беше свързан с много силни лични преживявания.

В деня, в който беше обявено, че ще се публикуват списъците с класирането, се наложи да бъда в болницата във връзка с операция на съпругата ми. С Началника на училището се договорихме, че когато е готово класирането за публикуване, ще ми позвънят по телефона.

Тъкмо жена ми беше отведена в операционната зала и ми се обадиха, че класирането е готово. Изпратиха ми кола и аз бързо отидох в училището, получих файловете със списъците по специалности. Предварително бях подготвили страницата за публикуване. В нея липсваха само файловете със списъците. Подготвих ги максимално бързо, но и много внимателно, за да не допусна грешка, и след като проверих всичко, публикувах списъците на сървъра и те вече бяха достъпни на сайта. Пак проверих вече на сайта и бързо се върнах в болницата. След 20 – 30 мин. завърши операцията на жена ми.

Имало е и други случаи, в които се е налагало късно вечерта да се работи по сайта.

Това беше така, защото въпреки предложенията ми да се определи поне един човек, който да ми помага и да се научи да поддържа сайта, такъв не беше определен.

Във връзка с приема на курсантите имам един неприятен случай, който няма да забравя. Това беше някъде 2005. или 2006 г.

Един от преподавателите в училището беше направил личен сайт, на който освен лична информация публикуваше и материали по дисциплините, които преподаваше. Сайтът беше публикуван на някакъв сървър и на адрес, не свързан с Морско училище.

Още не мога да си обясня по какви причини един от заместниците на началника на училището беше решил цялата информация за приема на курсанти и студенти за годината да се публикува на този личен сайт. Аз изказах пред него моите съображения, че това е недопустимо, но той настояваше това да стане. Въпреки че от моя страна не беше коректно, реших да изложа виждането си пред Началника на училището. Той, разбира се, също беше изненадан и ми нареди да се публикува информацията по приема на курсанти и студенти, както е правилно и винаги е било – само на официалния сайт на училището.

После имах крайно неприятен разговор със заместник-началника, което, разбира се, много ме огорчи. Аз не съм злопаметен, но и сега ми е неприятно да си спомням за този случай. Споменавам го, за да се разбере, че работата ми по сайтовете на училището понякога беше свързана и с неприятни ситуации.

Случвали са се и комични случки.

Например, на една снимка, публикувана по случай отбелязване годишнина от разстрела на патрона на училището Никола Вапцаров, са показани присъстващите официални лица при ритуала „на колене“. Един сравнително млад, но достатъчно известен гост не е застанал на колене, а само се е навел. Вероятно е имал някаква причина за това. Един от заместник-началниците ми се обади да махна снимката, защото се компрометира това лице.

В друг случай ми се обади същият заместник-началник да махна една снимка, на която високопоставен началник изглеждал много пълен.

Друга рубрика на сайта, която с желание и интерес създадох и разширявах през годините, е рубриката „История и традиции“. Имах виждането, че в тази рубрика трябва се публикува не само информация за повече от вековната история и традициите на Морско училище, но и за важни събития, които не само в наши дни, но и след години биха представлявали интерес.

Аз проявявах повишен интерес към историята на Морско училище. Дори във връзка с това предизвиках да бъде открит оригиналът (оригинален ръкопис) на Заповедта (Циркуляра), с който се обявява Положение за създаденото Морско училище. Основна роля за намирането му в Централния военен архив има кап. I ранг проф. доктор на науките Илия Пеев. Веднага този важен документ публикувах на сайта на училището. Така той бързо стана достояние на многобройните посетители на сайта. Неговото намиране и публикуване помогнаха да се достигне до истината за името на създаденото през 1881 г. в гр.